

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060106

DOM
2021-10-01
Stockholm

Mål nr
M 13905-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-11-20 i mål nr M 2904-20, se bilaga A

PARTER

Klagande

M.S.

Motparter

1. Länsstyrelsen i Gävleborgs län
801 70 Gävle

2. Plan- och byggnämnden i Nordanstigs kommun
Box 56
829 21 Bergsjö

SAKEN

Ansökan om strandskyddsdispens på fastigheten X i Nordanstigs kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen upphäver mark- och miljödomstolens dom och avvisar

ansökan om strandskyddsdispens.

Dok.Id 1719493

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

BAKGRUND

M.S. ansökte om strandskyddsdispens för nybyggnad av fritidshus på fastigheten X i Nordanstigs kommun. Området där dispens söktes omfattas idag av en byggnadsplan från 1987. Av planhandlingarna framgår dock att området tidigare ingick i en byggnadsplan som fastställdes den 30 maj 1975. I och med antagandet av 1987 års byggnadsplan bröts en del av det norra planområdet ut från den äldre planen och ändrades samt upphävdes i vissa delar.

I det överklagade målet prövade underinstanserna i huvudsak frågan om strandskyddsdispens ska beviljas för sökt i åtgärd. Mot bakgrund av att det under målets handläggning i Mark- och miljööverdomstolen har framkommit att området varit planlagt i tiden innan det generella strandskyddet infördes har domstolen gett parterna möjlighet att yttra sig över frågan om strandskydd gäller för det område som dispensansökan avser.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

M.S. har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska förklara att sökt åtgärd inte kräver strandskyddsdispens. För det fall att strandskyddsdispens krävs har han yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska bevilja sökt dispens.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län (länsstyrelsen) har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

Plan- och byggnämnden i Nordanstigs kommun (nämnden) har medgett M.S. yrkanden.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

M.S. har i huvudsak anfört detsamma som tidigare.

Länsstyrelsen har i huvudsak anfört följande.

Strandskydd fanns redan vid tiden för 1975 års byggnadsplan då det sedan år 1968 finns ett av länsstyrelsen beslutat strandskyddsförordnande. Det framgår inte av 1975 års byggnadsplan att strandskyddet är upphävt.

I vart fall har generellt strandskydd inträtt i och med att den äldre byggnadsplanen ändrades och upphävdes genom antagandet av 1987 års byggnadsplan. Planområdet omfattas således av strandskydd enligt då gällande 15 § naturvårdslagen (1964:822) eftersom den ursprungliga planen upphävts. Denna tolkning, som stöds av tidigare uttalanden från Naturvårdsverket, sammanfaller med lagstiftarens intentioner att ha ett generellt verkande strandskydd.

Nämnden har i huvudsak anfört följande.

Den aktuella fastigheten ligger inom ett område som omfattas av en ändring i och med antagandet av 1987 års byggnadsplan. Enligt plan- och bygglagen (2010:900) återinträder eller inträder inte strandskyddet vid en ändring av en detaljplan, så som är fallet när en detaljplan ersätts med en ny plan. Fastigheten omfattas därmed inte av strandskyddsbestämmelser då området endast omfattas av en ändring och inte ett upphävande. Den sökta åtgärden kräver därför inte strandskyddsdispens. Om Mark- och miljööverdomstolen skulle komma fram till att åtgärden kräver strandskyddsdispens ska dispens i enlighet med nämndens ursprungliga beslut ges.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan i målet

Målet i Mark- och miljööverdomstolen gäller främst om det område som dispensansökan avser omfattas av miljöbalkens bestämmelser om strandskydd i och med att området var planlagt då det generella strandskyddet infördes år 1975. I målet aktualiseras frågan om återinträde av strandskydd när äldre planer fastställda före den 1 juli 1975 därefter har upphävts eller ändrats.

Rättsliga utgångspunkter — strandskydd och äldre planer

Det generella strandskyddet infördes 1975 i naturvårdslagen (1964:822) och återfinns idag i sjunde kapitlet miljöbalken. I samband med att det generella strandskyddet infördes angavs i övergångsbestämmelserna att strandområden som vid lagens ikraftträdande (1 juli 1975) ingick i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan inte skulle omfattas av strandskydd enligt den nya lagen, om inte länsstyrelsen förordnade om annat. Strandskyddsförordnanden som meddelats dessförinnan upphörde även att gälla. I specialmotiveringen till övergångsbestämmelserna angav departementschefen att länsstyrelsen fick tid till dess bestämmelsen trädde i kraft att bl.a. pröva huruvida strandområden som ingick i då gällande generalplan, stadsplan eller byggnadsplan borde omfattas av strandregleringen (se prop. 1974:166 s. 122).

Även i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken (MP), 10 §, framgår att strandområden som vid utgången av juni 1975 ingick i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan inte ska omfattas av strandskydd enligt miljöbalken, om det inte bestäms något annat. Före införandet av miljöbalken var det oklart vad som gällde när en äldre plan upphävdes (jfr t.ex. SOU 1990:38 s. 231 ff och Naturvårdsverkets allmänna råd 97:1 s. 28 f). I förarbetena till bestämmelsen konstaterades dock att gällande regelverk innebar att utgångspunkten var att strandskydd inte gällde i ett sådant fall (se prop. 1997/98 del 2 s. 387).

Numera framgår av 10 a § MP att strandskydd inträder när bl.a. en byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan enligt PBL. Bestämmelsen i 10 a § MP tillkom år 2009 för att åstadkomma en prövning av om upphävandet av strandskyddet ska kvarstå när en befintlig plan ersätts av en ny. Detsamma gäller för områden som idag ryms inom en detaljplan om området tidigare omfattades av en byggnadsplan. Skälen för bestämmelsens införande var bl.a. att få till stånd en prövning av om ett upphävande är förenligt med strandskyddets syften i förhållande till en ny plans ändamål eftersom ändamålet med en ny plan kan vara ett helt annat än ändamålet i den befintliga planen (se prop. 2008/09:119 s. 78). Enligt övergångsbestämmelserna till 10 a § MP gäller dock äldre bestämmelser för detaljplaneärenden som har inletts före den 1 juli 2009 och som har avslutats genom antagande av planen före den 1 juli 2010.

Bedömningen i detta fall — gäller strandskydd för området som ansökan avser?

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar inledningsvis att den plats för vilken dispens sökts är belägen i ett område som var planlagt vid tidpunkten då det generella strandskyddet infördes. Som ovan redogjorts för gäller enligt övergångsbestämmelserna inte något strandskydd inom områden som redan var planlagda och tidigare strandsskyddsförordnaden upphävdes i och med bestämmelsens ikraftträdande. Fram till tidpunkten för antagandet av 1987 års byggnadsplan omfattades det aktuella området därför inte av något strandskydd.

Enligt länsstyrelsen har strandskyddet återinträtt inom planområdet genom att den äldre planen i delar upphävdes och ändrades genom 1987 års plan. Vid tidpunkten för antagandet av den nya planen fanns ingen bestämmelse om att strandskyddet skulle komma att återinträda när en äldre plan ändrades eller ersattes av en ny plan. Med beaktande av departementschefens uttalande i samband med naturvårdslagens tillkomst samt förarbetsuttalandena vid införandet av miljöbalken finner Mark- och miljööverdomstolen att strandskyddet inte återinträtt när 1987 års plan antogs. Det är domstolens uppfattning att länsstyrelsen i samband med den nya planens antagande och fastställelse särskilt behövt förordna om att strandskydd ska gälla inom planområdet för att strandområdet skulle omfattas av skyddet.

Mark- och miljööverdomstolen bedömer sammanfattningsvis att det aktuella området där dispens sökts inte omfattas av miljöbalkens bestämmelser om strandskydd varför någon dispens inte krävs för åtgärden. Mark- och miljödomstolens dom ska därför upphävas och ansökan om strandskyddsdispens avvisas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Liselotte Rågmark och Gösta Ihrfelt, tekniska rådet Ewa Andrén Holst samt tf. hovrättsassessorn Sanna Pember, referent.

Föredragande har varit Leonard Örner.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-11-20
meddelad i
Östersund

Mål nr M 2904-20

PARTER

Klagande
M.S.

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Gävleborgs läns beslut 2020-09-22 i ärende nr 1675-2020, se
bilaga 1

SAKEN

Ansökan om strandskyddsdispens, X, Nordanstigs kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

M.S. har yrkat att mark- och miljödomstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, ska fastställa Byggnadsnämnden i Nordanstigs kommuns (nämnden) delegationsbeslut den 24 februari 2020, dnr BYGG.2019.156, att bevilja hans ansökan om strandskyddsdispens. Till stöd för sin talan har han, utöver vad han har anfört hos underinstanserna, anfört sammanfattningsvis följande.

Området med tillhörande fritidshus samt bunker har arrenderats och varit ianspråktaget av Försvarsmakten sedan den 1 juli 1960. Som markägare återtog han ägandet av området och fritidshuset i november 1998. Fritidshuset används och brukas som ett fritidshus.

Han bedömer ytan ovan jord som fritidshuset står på med utskjutande bunker till 49 m² samt tillhörande altan på 24 m², dvs. totalt 73 m² som är ianspråktaget. Det nya fritidshuset skulle bli >90 m². Länsstyrelsen har bedömt att det nya fritidshuset skulle bli mer än tre gånger så stort som det befintliga fritidshuset. Han har via telefonkontakt med länsstyrelsen den 23 september 2020 fått fram att det är den största anledningen till beslutet.

Sedan 1960-talet har hela området exploaterats; åsen har grävts ur helt och plattats till, det har gjutits en bunker samt uppförts en tillhörande byggnad ovanpå. I den gamla kommunala kartan så ser man att det även är ett andra hus uppfört på platsen, vilket idag är rivet. Det har även grävts ur skyttevärn samt skyttegravar på området. Det har gjorts en sådan åverkan på området att det saknar betydelse för strandskyddets syfte.

I fastighetsrapporten är byggnaden registrerad som småhus friliggande och med belägenhetsadress Hårte Bredstrandsvägen 22, 829 96 Jättendal. Fastigheten omfattas av detaljplan 19871211. Området är i gällande översiktsplan betecknat som utvecklingsområde där följande framgår: ”utökning av befintlig bebyggelse i Bredstrand åt öster. Tomter för bostäder planeras norr om viken”.

Miljökontoret har yttrat sig positivt. De har varit på platsen och bedömt att området redan är ianspråktaget, att det redan ligger angränsande fritidshus bredvid det nu aktuella och att det inte finns några kända värden för växt- och djurliv.

Nordväst om fritidshuset finns i detaljplanen ett område för småbåtshamn. Det finns också en allmän väg som leder ner till hamnen och området nedanför det befintliga fritidshuset. Det nya fritidshuset skulle inte ha någon nämnvärd påverkan på friluftslivet mot vad det redan har idag. Placeringen påverkar inte heller allmänhetens tillgång till vatten- och markområdet närmast vattnet på ett annat sätt än vad det gör idag. Hemfridszonen utökas inte mot vattnet utan nämnvärt mot nordost.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har gått igenom handlingarna i målet och övervägt det som har förts fram av M.S.. Domstolen delar länsstyrelsen bedömning. Vad M.S. nu har anfört motiverar inget annat ställningstagande. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 11 december 2020. Prövningstillstånd krävs.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Lars Nyberg

Målet har avgjorts av rådmannen Lars Nyberg, ordförande, och tekniska rådet Lars Edlund. Föredragande har varit beredningsjuristen Ewa Holmberg.